

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1939

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 46
ΑΘΗΝΑΙΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008



ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Ἐάν τις μήνας διαμονῆς στὴ Ρουμανία, ὅπου πῆγα προσκαλεσμένος ἀπὸ τὸ Ὑφυπουργεῖο Τύπου, δέ μοῦ δίνει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφραστῶ γιὰ τὴ φιλολογία της, γιὰ τὶς τάσεις της καὶ τὶς πραγματοποιήσεις της (ἀφοῦ μάλιστα δὲν ξέρω τὴ ρουμανικὴ γλῶσσα), μοῦ ἐπιτρέπει ὅμως νὰ πῶ μερικὰ γιὰ τὴ φιλολογικὴ ζωὴ της, στὶς ἐξωτερικὲς της τουλάχιστον ἐκδηλώσεις.

Πέρασα τὶς περισσότερες μέρες τῆς ἐκεῖ διαμονῆς μου στὴ συντροφιά λογοτεχνῶν καὶ δημοσιογράφων, κι' ἡ ἐντύπωσή μου ἀπὸ τὶς κουβέντες μου μαζί τους κι' ἀπὸ τὴ ζωὴ τους εἶναι ὅτι τὰ Γράμματα κι' οἱ ἀντιπρόσωποί τους στὴ Ρουμανία ὄχι μόνο δὲν ἀτροφοῦν στὸ περιθώριο τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἢ δὲν ἔχουν παρασιτικὸ χαρακτήρα, ἀλλὰ ἐκτιμοῦνται — καὶ τιμοῦνται — ὅσο καὶ στὶς πνευματικὰ πιὸ προοδευμένες εὐρωπαϊκὲς χώρες.

Στὸν τόπο αὐτόν, πού δύο στὴ σειρά βασίλισσες, ἡ Κάρμεν Σύλβα κι' ἡ βασίλισσα Μαρία, ἦταν οἱ ἴδιες ἢ μιὰ ποιήτρια κι' ἡ ἄλλη πεζογράφος, ὁ κόσμος παρακολουθεῖ μὲ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον τὴν πνευματικὴ παραγωγή. Τὸ βιβλίο, ἐκεῖ, δὲν εἶναι, ὅπως σ' ἐμᾶς, ἕνα εἶδος πού «πουλιέται μὲν, ἀλλὰ... δὲν ἀγοράζεται». Στὸ Βουκουρέστι, κατὰ τὴν ἑβδομάδα τοῦ Γαλλικοῦ Βιβλίου, πουλήθηκαν μέσα σὲ τρεῖς μέρες βιβλία ἀξίας 1.000.000 φράγκων, κι' ἂν δὲν ἔχει καθιερωθεῖ, ἐκεῖ, ἑβδομάδα τοῦ Ρουμανικοῦ Βιβλίου, εἶναι γιὰτὶ δὲ χρειάζεται. Γιὰ τὴν πνευματικὴ του

τροφή τὸ κοινὸ δὲν ἀρκεῖται, ὅπως τὸ ἑλληνικόν, στὰ «ἐρζάτς» πού τοῦ προσφέρουν οἱ ἑφημερίδες. Πηγαίνει στὴν πηγὴ: τὸ βιβλίο.

Στὸ Βουκουρέστι δὲν εἶδα νεοτυπωμένα βιβλία νὰ ξεπουλιοῦνται, ἄκοπα, στὰ καρροτσάκια, εἶδα ὅμως κάτι πού δὲν τὸ βλέπει κανεὶς ἄλλοῦ: εἶδα τὰ μεγάλα καταστήματα, τοῦ τύπου τοῦ «Λούβρ» καὶ τῶν «Γκαλερί Λαφαγιέτ» τοῦ Παρισιοῦ, νάχουν, μαζί μὲ τὶς «ἀκτίνες» τῶν σπιτικῶν εἰδῶν, τῶν κοστουμιῶν, τῶν καλλυντικῶν ἢ τῶν γυναικείων ὑφασμάτων, καὶ «ἀκτῖνα» τοῦ ρουμανικοῦ βιβλίου, — πράμα πού δείχνει, ἂν μάλιστα σὰς πῶ ὅτι οἱ διευθυντὲς τῶν καταστημάτων αὐτῶν εἶναι Ἑβραῖοι, ὅτι τὸ βιβλίο, ἐκεῖ, εἶναι ἕνα «εἶδος» πού ἔχει κατανάλωση, ἕνα εἶδος ἐμπορικόν, ἕνα εἶδος «χρειῶδες»...

Σὲ μᾶς ἡ ἐπανέκδοση ἑνὸς βιβλίου εἶναι ἕνα φαινόμενο τόσο σπάνιο, ὅσο καὶ τὸ πέρασμα ἑνὸς κομήτη: ἀπαιτεῖ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα γιὰ νὰ παρατηρηθεῖ. Στὴ Ρουμανία εἶναι συχνότατο. Αὐτοὶ ἀκόμα οἱ νέοι πού ἔχουν κάποιο ταλέντο, βρίσκουν ἐκδότῃ στὸ πρόσωπο... τοῦ βασιλέως: τὰ βιβλία τους ἐκδίδονται σὲ κομψὲς ἐκδόσεις ἀπὸ ἕνα ἰδιαίτερο ἴδρυμα, τὸ «Ἴδρυμα Καρόλου», πού χρηματοδοτεῖται ἀπὸ τὸ βασιλεῖα καὶ πού ἐπεκτείνει τὸν προορισμὸ του στὴν ἐπίσης κομψὴ καὶ φτηνὴ ἐκδοση τῶν βιβλίων πού ἔχουν γίνει κλασικὰ καὶ στὴ στέγαστῃ τῶν φιλολογικῶν διαλέξεων οἱ ὅποιες,

στὴ Ρουμανία, εἶναι ἓνα εἶδος καθιερωμένο, ποὺ παρακολουθεῖται ὅπως παρακολουθοῦνται σὲ μᾶς τὰ κονσέρτα: δηλαδή ὄχι μόνο, ἢ ὄχι κατὰ προτίμηση ἔστω, ὅταν γίνονται δωρεάν...

Ὁ τύπος, ἐξ ἄλλου, δὲν κάνει γύρω ἀπὸ τὰ βιβλία «συνωμοσία σιωπῆς». Ἡ κριτικὴ τοῦ βιβλίου δὲ γίνεται, ὅπως ἐδῶ, ἀκανόνιστα — κι' ἀπὸ καλοπροαίρετους ὅσο κι' ἀνίδεους δημοσιογράφους, φίλους τῶν συγγραφέων. Εἶναι ταχτικὴ, ὅπως καὶ ἡ κριτικὴ τοῦ θεάτρου, κι' ἀσκεῖται ἀπὸ ἀναγνωρισμένους κριτικούς καὶ λογοτέχνες.

Οἱ ἄνθρωποι τῶν Γραμμάτων, τέλος, εἶναι στὸ κέντρο τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Διευθύνουν ἡμερίδες, κατέχουν ἀξιοληυτεσ κρατικὲς θέσεις, εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς προπαγάνδας καὶ τῶν Γραφείων Τύπου τῶν ρουμανικῶν πρεσβειῶν, τὰ κοσμικὰ σαλόνια τοὺς εἶναι ὀλάνοιχτα, καὶ στὴν Κάλεα Βικτοριέϊ, τὴν κεντρικὴ αὐτὴ ἀρτηρία τοῦ Βουκουρεστίου, ποὺ δὲν εἶναι ἓνας δρόμος ἀλλὰ ἓνας τόπος περιπάτου — καὶ... ὀρθοστασίας στίς εἰσόδους τῶν καφενειῶν τῆς — ὄλων ὅσοι, ὑπὸ μιὰ ἢ ἄλλη ἰδιότητα, ἀποτελοῦν τὴν «κοινωνία» τῆς πρωτεύουσας, κι' ὅπου ἔκυκλοφοροῦν ὄλες οἱ εἰδήσεις, σχολιάζονται ὄλα τὰ γεγονότα, ψιθυρίζονται ὄλα τὰ σκάνδαλα, συζητοῦνται ὄλα τὰ θέματα καὶ γίνεται «πνεῦμα» γιὰ τὸ κάθε τί, αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι «qui tiennent le haut du pavé», — γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τὴν ἀμετάφραστη αὐτὴ γαλλικὴ ἔκφραση. Τοὺς βλέπει κανεὶς νὰ χαιρετοῦν τίς «ἐλεγκάντ», νὰ κουβεντιάζουν μὲ πολιτικούς, ν' ἀστειεύονται μὲ προσωπικότητες, νὰ κακογλωσσεύουν μὲ ἄνθρωπους τοῦ κόσμου, νὰ συζητοῦν μὲ δη-

μοσιογράφους, καὶ στὰ μεγαλύτερα ὅσο καὶ ἱστορικὰ καφενεῖα τῆς Κάλεα Βικτοριέϊ, ὅταν δὲν εἶναι θρονιασμένοι στοὺς ἀναπαυτικώτερους καναπέδες τοῦ βάρους, ποὺ εἶναι πάντα κρατημένοι γι' αὐτούς, τοὺς βλέπετε... κρεμασμένους στοὺς τοίχους — ὑπὸ μορφὴ σκίτσων καὶ γελοιογραφιῶν...

Σ' αὐτὴ ἀκόμα τὴν πολιτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου, πολλοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῶν Γραμμάτων ποὺ ὑψώθηκαν σὲ περίβλεπτη θέση. Ὁ Γιόργκα, ποὺ ἐκφράστηκε μ' ὄλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, χρημάτισε πρωθυπουργός· ὁ Πιλλάτε, ποὺ μετέφρασε στὴ ρουμανικὴ γλῶσσα τοὺς κυριώτερους γάλλους κι' ἀγγλοσάξωνες ποιητὲς τοῦ περασμένου αἰῶνα καὶ ποὺ εἶναι ὁ ἴδιος ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους ποιητὲς τοῦ τόπου του, χρημάτισε ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς· ὁ Ὀκτάβιαν Γκόγκα, ἀρχηγός κόμματος καὶ χτεσινός πρωθυπουργός, εἶναι ἓνας δυνατός λυρικός.

Τέλος, ἂν τὸ Βουκουρέστι, ποὺ εἶναι γεωγραφικὰ ἢ ἀνατολικώτερη εὐρωπαϊκὴ πρωτεύουσα, κάνει στὸν ξένο τὴν ἐντύπωση ὅτι βρίσκεται πλησιέστερα στὴ Δύση, δὲν εἶναι τόσο γιὰ τὴν κομψότητα τῶν γυναικῶν του καὶ τὴ ζωὴ τῆς «κοινωνίας» του, ὅσο γιὰ τὴν λογοτέχνη, οἱ καλλιτέχνες κι' οἱ δημοσιογράφοι του, μὲ τὴν πολὺκαιρὴ διαμονή τους στὸ Παρίσι, τὰ συχνὰ ταξίδια ποὺ κάνουν σ' αὐτό, τὴ διαρκὴ καὶ στενὴ ἐπαφή τους μὲ τὴ γαλλικὴ φιλολογία καὶ μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς, καθὼς καὶ μὲ τίς «ἀνταλλαγές» ποὺ κάνουν μαζί τους, δημιούργησαν ἀπὸ χρόνια καὶ διατηροῦν σ' αὐτὸ ἓνα πνευματικὸ «κλίμα» συγγενές μὲ τοῦ Παρισιοῦ κι' ἐξίσου εὐχάριστο...

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

